

Sadržaj

PREDGOVOR: »Silno je volio Crkvu i jadni naš narod« (bl. kard. Stepinac) . . .	5
UVOD U ČETVRTI SVEZAK: »Moje pastirske listove ostavljam stadu svome kano neku baštinu« (Josip Juraj Strossmayer).	11
Blaženi kardinal Stepinac o Strossmayeru	20

1850.

Intronizacija u Đakovu

I. Riječ svećenicima

Strossmayerov prethodnik zahvalio se na biskupskoj službi	23
Biskup Josip Kuković svjedoči o svome zdravstvenom stanju	24
Strossmayer izabran za biskupa.	26
Zahvala Caru i Papi za biskupsku službu.	28
Biskup računa na suradnju svećenika i laika.	28
Četiri svojstva (kvalitete) svakog svećenika	30
Solidno znanje	30
Nježna ljubav prema Bogu	32
Žarka ljubav prema bližnjemu, odnosno revnost za dom Božji	33
Revnost u molitvi	36
Poziv na molitvu	37

II. Riječ dragom Božjem narodu

Osvrt na nedavne događaje	39
Strossmayer izražava ljubav prema svome stadu	40
Sloboda i naličje slobode	41
Bog je izvor svake vlasti	42

Bez vjere u Isusa nema slobode	43
Samo je vjera čuvar obdržavanja zakona	44
Slobodu najprije treba doživjeti u sebi	45
Duh jednakosti i bratstva	46
Jednakost u raznolikosti	47
Rodoljublje i domoljublje	49
Kršćanin je pozvan ljubiti svoj dom i rod	50
Strossmayer zahvaljuje Bogu za nebrojene milosti	50

————— *Prvi dio* —————

SVE ZA VJERU

Biskup Strossmayer – duhovni pastir svoga puka

————— *1852.* —————

Proglašenje Jubileja

Papa proglasio novu jubilarnu godinu	55
Dobri i loši običaji našega puka	56
Mlakost u kršćanskom životu	58
Smrt je zlima, dobrim žiće	59
Nema razlike između bogatih i ubogih	60
Svetkovanje nedjelje i zapovijedanih blagdana	61
Spasi dušu svoju!	62
Poziv na molitvu	63

————— *1855.* —————

O bezgrješnom začeću Blažene Djevice Marije

Nakon Isusa Krista Marija je najsvetiji predmet ljubavi i pobožnosti	65
Najveća milost Mariji: blaženo materinstvo	66
Velika Marijina milost: bez grijeha istočnoga začeta	68
Marija nije osjetila duševnu slabost i pokvarenost kao posljedicu istočnoga grijeha	69
Marija nije osjetila smrt kao posljedicu istočnoga grijeha	70

1859.

Osvrt na pohod Rimu »Ad limina«

Biskup preporuča molitvu svećenicima i vjernicima svoje hodočašće u Rim .	73
Na hodočašću se ne primjećuju napori.	74
Posjet Loretu	74
Odsjedanje u Gostinju sv. Jeronima u Rimu – donacija za potrebe Zavoda .	75
Pohod bazilici sv. Petra	76
Obredi Velikoga tjedna u bazilici sv. Petra.	76
Blagoslov Urbi et orbi – Gradu i svijetu	78
Veliki petak u Sikstinskoj kapeli	79
Pohod »Ad limina« – susret sa Svetim Ocem	80
Strossmayer iznosi svoje planove i poteškoće	82
Pitanje crkvenog jedinstva – pitanje starohrvatske liturgije	82
Dojmovi sa susreta sa Svetim Ocem	83
Pohod drugim crkvama, bazilikama, muzejima	84
Povratak kući i svečani doček u Đakovu	85

1859.

Zakladni list za Zavod sv. Jeronima u Rimu

Znak jedinstva sa Svetom Stolicom.	87
Zavod je dar osobite Božje milosti	88

1865.

U obranu Svetoga Oca nakon Sylaba

Sa svih strana ustaju protiv Majke Crkve i Kristova namjesnika	92
Naš je narod sačuvao vjeru	93
Svi smo mi grešnici	95

1867.

Poziv na molitvu za sv. oca papu Pija IX.

Naravna je dužnost ljubiti oca	97
Strossmayer poziva na molitvu za Svetoga Oca	98

1877.

Hrvatskim hodočasnicima u Rimu

U Rimu vjernik jasnije doživljava sveta otajstva 99

I.

Cilj svetoga otkupljenja jest jedinstvo ljudskog roda 100

Jedinstvo posebno doživljavamo u Rimu. 101

Petar dolazi u Rim i mijenja njegovo lice. 103

Vječiti Rim nije to svojom voljom, nego odlukom Božjom 104

II.

U otajstvu Tijela i Krvi Kristove nalaze se sva otajstva 105

Pristupajmo često k stolu Gospodnjemu 106

Isus je predao Petru vlast – na koju se sa svih strana navaljuje. 107

»Quo vadis, Domine?« – »Kamo ćeš, Gospodine?« 109

Božja je (riječ) starija od ljudske 109

Za Neronov se grob i ne zna, a Petrov časti veliko mnoštvo 110

Sa Svetom Apostolskom Stolicom vjera i istina,
sloboda i život kršćanski ili stoji ili propada 112

Radi Zbora i kaptola Sv. Jeronima u Rimu osjećamo se kao kod kuće 113

III.

Kako ustrajati u dobru kad smo tako slabi? 114

Tajnu uzvišene zapovijedi Isusove i slabosti naše
rješava sveto otajstvo oltara 115

Rim je izvor i temelj istine života i pobjede 116

Što god ovdje u Rimu pohodimo, ili pogledamo, poziva nas na svetost 116

Radost susreta sa Sv. Ocem koji je pohvalio
vojničke kreposti našega naroda 117

1879.

Zlatna misa preč. g. Josipa Jankovića

I.

Prva zadaća svećeničkog zvanja: propovijedati Riječ Božju. 121

Pedeset godina svećeničke službe 122

Kakva sjetva – takva žetva 123

II.

Druga zadaća svećeničkog zvanja: dijeljenje otajstava Božje milosti.	124
Svi smo grešnici	125
Uzrok neuspjeha naših djela nalazi se u grijehu.	127

III.

Treća zadaća svećeničkog zvanja: obavljanje svete žrtve	129
Sveta misa – škola humanosti, ljubavi, praštanja i pravoga života	130

1861.

Kratki nauk kèrstjansko-katoličanski

Sveta vjera – najveći dar Božje milosti	136
Obnašamo isto zvanje, istu moć, iste naslove kao i Isus	137
Jao svećeniku ako Evanđelje ne propovijeda.	140
Isus Krist jučer, danas i uvijek	142
Pravi svećenik nikad se ne tuži na puk, a često se tuži na samoga sebe	145

1878.

Obrednik Biskupije

Središnja točka Obrednika: sveta i neumrla žrtva	148
Poziv mladim svećenicima da sveto obavljaju crkvene obrede	149
Otajstvo sv. pokore i pričesti	151
Usporedba novozavjetnih sa starozavjetnim svećenicima	152
Svaka knjiga sama po sebi ostaje mrtvo slovo	154
Nije dovoljno samo pročitati riječi iz Obrednika, treba vjernicima uputiti koju riječ	156
Svećenici trebaju Obrednik »oživjeti«	160
Primjer sv. Jeronima – riječ sv. Pauli	161
»Dok drugima propovijedam – da sam ne budem isključen«	164
Svećenik je ili sunce ili tmina	164

1900.

Prvi hrvatski katolički sastanak

Pohvala dobrom svećenstvu.	171
Pohvala dobrim svjetovnjacima – posebno ženskom spolu.	172

1874.

Stolna crkva u Đakovu

Biskupija između Save, Drave i Dunava	175
Plodna Slavonija propada – nema željeznicu	175
Đakovo – mjesto čedno	176
Đakovo – biskupski grad	178

I.

Prva misao o gradnji stolne crkve.	178
Trebalo je najprije izabrati stil (slog).	179
Romanski stilu nas prevladava	180
Dana je prednost romanskom slogu	182
Nacrt je izradio Karlo Roesner	182
Roesner – autor projekta i nadzornik gradnje	184

II.

Opis gradnje – u crkvu se ulazi s istoka	184
Ulazi se na deset do petnaest stuba.	186
Dimenzije crkve	189
Zašto tako velika crkva u malenom Đakovu?!	190
Zašto ta crkva nije građena u Osijeku?	191
Sklad arhitekture – jamstvo ljepote.	195
Nad glavnim ulazom dominira križ	197
Tri ulaza u crkvu	202
Svetište uzdignuto – doktrinalni i obredoslovni razlog	204
Svetište nije ograđeno. Zašto?.	205
Svetište predstavlja vojujuću Crkvu	207
Kripta predstavlja Crkvu patnje.	209
Kripta je lijepa, jedna od najljepših u Carstvu	210
Opis svetišta	211
Sedam oltara – sedam svetih otajstava	212
Buduće slike u stolnoj crkvi – Overbeck, Seitz i drugi	214
Slike izrađuju otac i sin Seitz	214
Đakovačka crkva nije izvorna	216
Svaka znanost je plod tradicionalnog razvitka – tako i arhitektura	218

III.

Izvanjski izgled crkve je lijep i ugodan	220
Opis pročelja	221
Na glavnom pročelju dižu se dva romanička zvonika	224
Kupola	226
Sjeverna strana	227
Dosad je potrošeno sedamsto tisuća forinti	229
Dolično pjevanje riješiti ustanovom dječaćkog sjemeništa	233
Oko katedrale treba urediti okoliš	233

Drugi dio

**»U NUŽNOME JEDINSTVO,
U NEJASNOME SLOBODA, A U SVEMU LJUBAV«**

Biskup Strossmayer na I. vatikanskom koncilu

1869.

Najava I. vatikanskoga koncila

Opći crkveni sabori – najvažniji trenutci u životu Crkve	237
Svrha sazivanja sabora	238
Prošlo je tristo godina od zadnjeg sabora	239
Ohladnjela vjera – jedan od razloga sazivanja sabora	239
Kršćanska obitelj – zalag za budućnost naroda	241
Sastanci predusreću trvenja	242
Rad i stjecanje – vjera odobrava.	242
Pohvalno je kada vijećaju predvoditelji naroda	244
Neki zaziru od sabora	245
Crkva na saboru najprije razmišlja o sebi	246
Biskup naslućuje teme sabora.	247
Jedinstvo među prvim pitanjima	248
Vatikanski sabor već je po sebi dokaz jedinstva	250
Glavni nedostatak današnjice je nedostatak ljubavi.	251
Crkvi je posebno stalo do slobode	252
Pratimo sabor molitvom.	254

Cijela Đakovačka biskupija spremna je molitvom i postom podržati sabor . . .	255
Biskup moli vjernike da pomognu dovršenje gradnje katedrale	255

1869. – 1870.

Biskup Strossmayer na Vatikanskom koncilu

Prvi govor

O nacrtu dogmatske ustanove o katoličkom učenju

Predloženi nacrt nije zgodan zbog samog naslova	
te zbog predmeta i oblika nacrtu	260
Jeruzalemski sabor – uzor svim saborima	261
Zajedničke poslove može se označiti zajedničkim sporazumom	
ukoliko se temelje na kršćanskom zakonu.	262
Ne treba odstupati od oblika Tridentskog sabora	263
Saborima su dosad predsjedali pape	264
Strossmayer: Dosad sam govorio s ljubavlju, poštovanjem	
i odanošću prema Apostolskoj Stolici	265
U Nacrtu ima previše prijedloga i teza koje su davno propale	267
Neki su izrazi u Nacrtu previše tvrdi	269

Drugi govor

O nacrtu za crkvenu disciplinu

Strossmayer se ne slaže s predloženim nacrtom o crkvenoj disciplini.	271
Biskupi i kapitularni vikari moraju služiti mise za narod!	
Ta bi odredba sramotila biskupe, kao da dosad nisu služili	273
Internacionalizacija kardinalskog zbora	274
Treba providjeti pitanje »sedisvakancije« – upražnjene stolice	276
Vladarima treba oduzeti pravo izbora biskupa	277
Strossmayer preporuča pokrajinske sinode	278
Biskupijske i pokrajinske sinode, pogotovo opći sabori, moraju biti češći . . .	279
Zajednička i teža pitanja treba rješavati zajedničkim savjetovanjem	280
Jedinstvo: da! ali sastavljeno od različitih elemenata	281
Strossmayer protiv zabrane religioznih novina	282
Biskupi i svećenici smiju ulagati svoje sile u svoj narod,	
neka ih Vatikanski sabor u tome ne ograničava	283

Ako se nuncijima povjerava i služba prijavljivanja biskupa, onda se između njih i biskupâ gubi povjerenje	284
Biskup ne želi da rimske kongregacije klaštre akte i dekrete pokrajinskih sabora	285
Biskup o pravima i povlasticama apostolskih vikara	286

Treći govor

O životu i čestitosti klera

Treba najprije govoriti o svećeništvu i svećeničkom staležu, a onda o životu i čestitosti klera	289
Biskup brani francuski kler	290
Protiv okrivljenog svećenika treba voditi redoviti sudbeni postupak	291
Svećenici se trebaju hraniti kruhom Svetoga pisma.	292
Svećenici moraju »prodrijeti« u škole	294
Svećenici se moraju čuvati neobuzdane pohlepe i bogatstva.	295
Crkva, majka i učiteljica, treba od svih naroda biti priznata neokaljana i neporočna	296

Četvrti govor

O katoličkoj vjeri

I stil i sadržaj dokumenta trebalo bi ispraviti	299
I prava biskupâ nisu samo vlast nego su božanska	301
Nije protestantizam izvor i začetnik svih zala i zabluda	303
I u katoličkim redovima bilo je zlih pojedinaca	304
Kardinal predsjednik opominje govornika da ne sablažnjava neke od otaca	305

Peti govor

O nacrtu prve konstitucije o Kristovoj Crkvi

O časnoj Glavi Crkve i o episkopatu treba ex professo zajedno raspravljati.	310
Sveti Ignacije biskupa uspoređuje s Kristom.	310
Snagom karaktera i biskupskog reda biskupi imaju virtualno pravo na ostalu Crkvu.	312
I u urgiranju jedinstva može se pretjerati	313
Važnost i značenje općih crkvenih sabora za Božju Crkvu	316
Ako se utvrdi osobna i apsolutna nepogrješivost pape, opći bi sabori mogli postati suvišni.	317

Proглаšenjem nezabludivosti mogu se ugroziti ugled i sloboda općih crkvenih sabora	318
Strossmayer se ne može odreći biskupskog prava jer je ono božanskog podrijetla	320
Svjedočanstvo sv. Vincencija Lerinskoga i sv. Augustina	322

————— 1873. —————

Odluke Sabora o nezabludivosti Pape

Poglavlje I.: O ustanovljenju apostolskog primata u blaženom Petru	327
Poglavlje II.: O vječnosti prvenstva blaženoga Petra u rimskim prvosvećenicima	328
Poglavlje III.: O snazi i razlozima prvenstva rimskog svećenika	329
Poglavlje IV.: O nepogriješivom učiteljstvu rimskog prvosvećenika	331

————— Treći dio —————

PROSVJETOM K SLOBODI

Biskup Strossmayer u javnom životu hrvatskog naroda

————— 1861. —————

O potrebi Akademije znanosti i umjetnosti i Sveučilišta u Zagrebu

Akademija pomaže narodnom obrazovanju	337
Strossmayer potječe od prostih i neukih roditelja	338
Hrvatski narod zadužio je ne samo susjede nego cijelu Europu	339
S akademijom će se pokazati slavenski duh na jugu	340
Onostrana braća oči svoje u nas obraćaju	342

————— 1867. —————

Besjeda rečena na prvoj svečanoj sjednici Akademije znanosti i umjetnosti

Strossmayer predaje Akademiji propelo – dar pape Pija IX.	345
Propeti je istina u vjeri i bogoštovlju	346
Veliki znanstvenici bili su ljudi čedni i ponizni	349
Primjeri ljudi iz stare povijesti i književnosti	350

Propeti je istina u bogoštovlju	351
Propelo izbačeno iz crkava povlači se u ljudsko srce i savjest	351
Moć i snaga Propela u mudroslovlju, rječitosti i pjesništvu.	352
Strossmayer ne troši crkvene novce u svjetovne svrhe	354
Propeti je istina u životu.	354
Obitelj je izvor čovječanstva, a temelj države	355
Prema Evanđelju, počelo i izvor vlasti je u Bogu.	356
Vjera označava sveto načelo pravilnih međunarodnih odnosa	357
Vjera je sa znanošću u najužem savezu	359

———— 1884. ————

**Besjeda rečena prigodom otvorenja
Strossmayerove galerije slika**

Prilika za ispit savjesti	363
Akademija je otvorena, a neki i dalje prigovaraju	364
Svečana sjednica s dvostrukom proslavom – zahvala svima	365
Otvaranje Galerije slika	367
Predstavljanje umjetničkih škola što ih sadrži Galerija	367
Umbrijska škola	368
Firentinska umjetnička škola	370
Venecijanska umjetnička škola	372
Minijature	373
Galerija? Da! Ali »naš narod drugdje negdje opanak tišti«	373
Ne živi čovjek samo o kruhu	375
Nevjerom i prijevarom izgubio 40.000 forinti	376
Bolje bi bilo da se novac dao za podizanje pučkih škola	377
Strossmayer je donator brojnih pučkih i srednjih škola.	378
Pohvala znanosti i znanstvenicima	380
Sveučilište treba popuniti i iscijeliti, a teološki fakultet od sveučilišta ne cijepati	381
Akademija i sveučilište autonomiju netaknutu vazda čuvati	381
Većina slika religioznog sadržaja. Zašto?	382
Strossmayer: »Svećenik sam i vladika!«	383

1874.

Tri rieči našem Sveučilištu

Hvala Bogu, Sveučilište je otvoreno	387
Tko boravi u Sveučilištu treba prigriliti istinu	387
Nema znanja i umijeća bez truda i napora.	388
Treba se hraniti kruhom Svetoga pisma	389
Vidim ono što je bolje i odobravam ga, ali slijedim ono što je gore.	391
Što je znanja i dobrote u meni, dar je Božji	391
Oholica prezire čovječanstvo i svu ljudsku tradiciju	392
Napoleona je oholost vodila u propast	394
I najučeniji čovjek, prostrt pred Božjim licem, pripisuje sve Bogu.	395
U okaljanu dušu istina neće.	396
Istina u životu i u zvanju	398
Život učitelja mora biti učeniku ogledalo	399
Kršćanstvo nikad nije bilo zapreka umnom napretku.	400
Riječ učenicima: »Narod vas očekuje!«.	401
Riječ svećenicima, odvjetnicima i sucima	402
Oni koji su na odgovornijim mjestima, trebaju još više ljubiti svoj narod.	404
Najuzvišeniji cilj i najplemenitiji plod istine je ljubav.	404
Sveučilište ima biti sveto ognjište na kojem se bratska srca razgrijati imaju	405
Sve u Hrvatskoj obvezuje dužnost svete ljubavi	406
Biskup je darivao i srednje škole	408

1877.

Besjeda u Gimnaziji osječkoj

Ako Boga nema, onda čovjek na njegovo mjesto stavlja svoju taštinu, oholost i okrutnost.	411
Lijek starim ranama treba tražiti u srcu za nas probodenom.	412
Neki žele da znanost zauzme mjesto koje ima vjera	413
Rad je uvjet svakog duševnog napretka	414
Bez Božjeg blagoslova nema željena uspjeha	415
Po vjeri čovjek postaje građanin svijeta	418

1879.

Besjeda o posveti nove gimnazijske zgrade u Vinkovcima

Biskup ovom posvetom stavlja uzvišeno učiteljsko zvanje pod Božju zaštitu	421
Ovdje će se učiti klasični jezici	423
Prirodoslovne znanosti pomažu vidjeti Boga	426
Povijest je učiteljica života	427
Naša povijest pisana bez Boga pretvara našu prošlost u zagonetku	429

I.

Bez čistoće života i poštenja nismo sposobni spoznati istinu	430
U nemoralnom svijetu nema ustava	431
Čistoću duše pronalazimo u Sv. Evanđelju i u vjeri	432
Ah, mladeži moja, čuvaj se, čuvaj!	433

II.

Oholost i pohlepa zastiru svjetlo istine i pravde Božje	434
Ohol narod sličan je pijancu	435
Pohlepni vladari i vođe svoje zvanje i stanje samo novcem mjere	436

III.

Bez muke nema nauke.	438
Učiteljsko zvanje je jedno od najljepših i najsvetijih zvanja	440
Mladost – najljepši cvijet u narodnom vrtu	441
Žetva je velika a radnika malo.	441

1886.

Hrvatski narod prenio je na svoj jezik svu ljepotu svoje kršćanske duše

U Europi zavladali strah, mržnja, odvratnost protiv kršćanstva	443
Znanost – glavna poluga narodne snage	444
Bez Boga, sav je naš umni napor »Sizifov posao«	446
Grci i Rimljani imali su neki pojam o Bogu povezan s vjerom	447
Svakoj učenosti cilj je istina	449
Cijela povijest židovskoga naroda bila je divna zora koja je naviještala Božje sunce	450

Ljudi su odmah htjeli ugasiti Božje svjetlo kad je došlo na svijet.	451
Božja Riječ postavila je neke da budu na obranu Božjega svjetla.	452
Vječna Božja riječ preobrazila je, između ostalog, nevini ženski spol	454
Svjetlo Božje riječi ušlo je u svu književnost i umjetnost naroda.	455
Hrvatski narod prenio je na svoj jezik svu ljepotu svoje kršćanske duše	457
Sveto pismo nikad se ne dijeli od Crkve	458
Ako Sveto pismo nije vjerodostojno, onda nije vjerodostojna nijedna knjiga na svijetu.	460
Osnovna je čovjekova zadaća izdići se iznad svojih strasti i požuda.	461

1874.

Putopisne crtice

I. Od Đakova do Osijeka

Grad Osijek nema ničega osobitoga	465
Gornji grad se razvija, a nema doličnu crkvu	466
U Osijeku treba njegovati narodni značaj	468

II. Od Osijeka put Beča

»Caljizanje« željeznicom od Osijeka do Beča	469
Odakle tome gradu ime »Beč«?	469
Barok prodire u Beč, a iz njega u druge gradove.	470
Razmišljanja o renesansnim umjetnicima	471
Pohod starim i novim crkvama	472
Ne lijepiti prikrpine uz prekrasne crkve	473
Znamenitosti bečkih crkava.	474

III. Zlatni Prag

Njemački narod će jednom rukom posegnuti za Baltičkim, a s drugom za Jadranskim morem	476
Prag spada među najljepše gradove u srednjoj Europi	478
Sud o crkvenim spomenicima.	480
Nije ni novac najvažnije pitanje.	482
U Višegradu na grobovima uskrisitelja i posvetitelja češkoga naroda	484

IV. U Draždjanima – Drezdenu

Promatrajući Drezden, misli na Osijek	485
Razmišljanje pred spomenicima Lutheru, Hussu, Wiklifu	488
U luteranskoj crkvi Lužičkih Srba	489

V. U Berlinu

Otkud u Berlinu slavenski nazivi gradskih četvrti	490
Berlin je grad lijep i moderan	492
Posjet operi i muzejima	493
I u nas ima dobre opeke, ali nam treba arhitekata i drugih stručnjaka	497
Razmišljanja u berlinskom zoološkom vrtu	498

VI. Put Bamberga

Bambergška katedrala – Strossmayerova ljubimica	501
---	-----

VII. Put Monakova – Münchena

Kralj Ljudevit dao je Münchenu njegov današnji izgled	504
U lijepom münchenskom groblju	508
Na misi u münchenskoj katedrali	509
Pučka zabava na Terezijskoj livadi	510

Četvrti dio

SVE ZA DOMOVINU

Biskup Strossmayer u političkom životu hrvatskog naroda i Sabora

1861.

**Govor biskupa Strossmayera
prigodom instalacije za velikog župana Virovitičke županije**

Pohvala ljubavi	515
Ustavne svetinje plod su našeg slavenskog bića	516
Da nam je uskrisiti naše hrvatske velikane	517
Ustavnost pozdravljamo ushićeno, jer je sada svojina sviju	518
Ustavnost ushićeno pozdravljamo jer zbori i govori našim krasnim narodnim jezikom	518
Prošlost naša bila je slavna i dična	519

1861.

O odnošajima Kraljevine Hrvatske Dalmacije i Slavonije prema Kraljevini Ugarskoj

O najvažnijim pitanjima Hrvatske ozbiljno se raspravlja	523
Svakom poštenom Hrvatu starodavni je ustav prirastao srcu	524
Samostalnost i cjelovitost hrvatske države.	525
Europa treba već jednom da pozna i prizna da tuđa »prikrpina« nismo . . .	526
Hrvatski narod uvijek je oprezno postupao kad je bilo riječi o samostalnosti države.	527
Rijeka i Dalmacija nisu vezane s Hrvatskom samo putem (ugarske) krune . .	528
Sudbinu našega ustava ne dugujemo samo Ugri	530
Mi vlastitu zastavu nosimo	531
Mi trebamo govoriti o hrvatskoj pragmatičkoj sankciji	533
Ugarski sabor niječe pravovaljanost naše Pragmatičke sankcije	534
Trojedna kraljevina nije »partes adnexae« – »pridruženi dijelovi«.	537
Međimurje, »čedo naše od majčinih prsiju nesmiljeno otrgnuto«.	538
Kad nam se samostalnost prizna, možemo ući u uži savez s Ugri	539
Kraljevstvo kraljevstvu ne nameće (propisuje) zakone	541
Autonomiju zakonodavstva Hrvatske svjedoče sadržaji naših sabora do 1790. godine.	542
Godine 1848. proglasili su nas komarcem, a našu državu atomom.	543
Uzajamnost u pogledu predavanja hrvatskog i mađarskog jezika	544
Mi smo, gospodo, najprije Hrvati, a Ugri su naši naravni saveznici	545
Jedinstvena legislativa?! – Ne!.	546
Orijentalno pitanje.	547
Strossmayer je iskren prijatelj federalnog saveza	548

1866.

Teritorijalni integritet Hrvatske i njezin položaj u Monarhiji

Odgovor (Adresa) caru mora svjedočiti vjernost i odanost.	549
Saborska adresa mora sadržavati i naše potrebe.	551
Cjelovitost naše zemlje	552
Cjelovitost naše zemlje od velike je važnosti.	553
Povijest svakog naroda može se sažeti u dvije riječi: pravo i sila	555

Strossmayer ne poziva hrvatski narod da oružjem postigne (sačuva) svoju autonomiju.	556
Od 7. stoljeća Hrvati su branili ne samo svoju slobodu, nego i slobodu Europe.	557
Pragmatička sankcija obuhvaća cjelovitost naše hrvatske zemlje	559
Dalmacija i Krajina integralni su dio Hrvatske	561
»I u meni hrvatsko srce kuca«	562
Pitanje buduće organizacije cijele Monarhije	563
Mudroj glavi – jedno oko dosta	565
Jedinstvo austrijskog carstva pravedna je stvar	566
»Midas« je sve pretvarao u zlato, a državnici koji su rukovodili idejom jedinstva pretvarali su je u olovo	567
Načelo narodnosti naći će svoje časno mjesto i dostojanstvo u državnom životu.	568
Centralizacija i uvođenje njemačkog jezika nisu uspjeli	569
Ne samo Ugri, nego i drugi austrijski narodi žele slobodu, revnuju za slobodom.	569
Pitanje odnosa Hrvatske prema Kraljevini Ugarskoj	570
Hrvati su samostalno i samosvojno izabrali vladajuću habsburšku kuću . . .	570
Hrvati su 11 godina prije Mađara prihvatili pragmatičku sankciju	571
Naš je narod 1848. i 1861. naročito kazao da ipak želi užu vezu s ugarskim narodom	572

1866.

O nagodbi između Hrvatske i Ugarske

Prvo treba raspraviti pitanje 42. članka.	577
Pojedine primjedbe o zajedničkim zakonima i državnom pravnom znamenitosti	579
Valja sačuvati i osigurati nutarnju slobodu i narodni razvitak Trojedne kraljevine	581
Postavlja se pitanje, je li poslije 1848. godine savez između Hrvatske i Ugarske faktično razvrgnut	582
Postavlja se pitanje teritorijalne pripadnosti Bosne, Međimurja i Rijeke . . .	585
Pitanje Rijeke je klisura na kome će se razbiti dogovor.	586
Kruni treba podastrijeti gotov dogovor da ga ona može sankcionirati	588

1866.

Obrana saborske adrese o unutarnjem uređenju i cjelokupnosti Hrvatske

Bitka kod Sadove 1866. godine otkrila je velike rane Habsburške Monarhije	591
Izvori državnih bolesti: absolutizacija (apsolutizam) i birokracija	592
Naša današnja vlada i uprava neizmjereno je slaba i manjkava – to svi znaju	593
Apsolutistički paragrafi kočuju okretnost, radinost i inicijativu	593
Sabor je dužan urediti općine, županije, i sam sabor	594
Cjelokupnost Trojedne kraljevine mora biti na srcu svakog njezinog sina	596
Dalmacija je kolijevka našega naroda	596
Granica (Krajina) ne može biti nikakav »feudum privatum«.	597
Kraljevinski odbor postupio je popustljivo.	598
Ugarski Kraljevinski odbor izriekom oduzeo Trojednoj kraljevini pravo na Rijeku.	600
Trojedna kraljevina ima pravo na samostalno i samosvojno raspravljanje o odnosima prema ukupnoj Monarhiji	602
Postoje dvije »Pragmatičke sankcije«: hrvatska i ugarska	604
Ujedinjenje Hrvatske s Ugarskom nije uništilo slobodu Hrvatske	605
Krov nam nad glavom gori, a mi čekamo skrštenih ruku dok nam cijela kuća ne izgori	606
Nakon austrijskog centralizma sprema se austro-ugarski dualizam	606
Odnosi prema sveukupnoj Monarhiji – »Ništa o nama bez nas«.	607

1866.

O stanovištu Ugarske prema Hrvatskoj

Pragmatičku sankciju autorizirala je hrvatska delegacija	611
U ugarskom saboru govorilo se za naš narod i vrlo opasno i delikatno	612
Trojedna kraljevina nije niti »pars subjecta« ni »pars subjugata«	613

1886.

Strossmayer nad grobom bana Jelačića

Svima nam je umrijeti	615
Bog neke proslavi i u životu i u smrti.	616

I.

Jelačić – jedan od najzaslužnijih Hrvata	617
U svjetskom vrtlogu neki se povlače, a neki ustaju na obranu svoga naroda	618
U teškim okolnostima neumrli Jelačić stade na poprište	619
Jelačić – čovjek koji će sa svojim narodom spasiti državu	620
Jelačić je »podupro zgradu« koja se rušila	621

II.

Jelačić je htio jaku, uglednu i jedinstvenu Austriju	622
Austrija: država jedinstva u raznolikosti	623
Jelačić zastupa ravnopravnost svih naroda u carstvu	625
Po Jelačiću, hrvatski je narod više od drugih zaslužio ustavnu slobodu i samostalnost.	625
Jelačić ranjenicima: »Carstvo će se i vama i narodu našem preobilno odužiti«	626
Carstvo se nije odužilo ni Jelačiću ni hrvatskom narodu	627

III.

Ljudi slavni kao ban ne umiru nikada	628
Jelačić zaslužan za našu crkvenu samostalnost i neovisnost	629
Jelačić carskim manifestom lišen svih časti	631
Ljubio je Boga i bližnjega svoga, a životni križ hrabro je prihvatao	631

UMJESTO POGOVORA

Milko Cepelić: Josip Juraj Strossmayer

»Moje biskupsko geslo bit će 'Sve za vjeru i za Domovinu'«	637
U Strossmayeru je biskup i patriot jedno i nerazdjeljivo	638
Biskup govori i piše u duhu sv. Pavla.	639
Kao »veliki Hrvat i Slaven«, od Rima traži odobrenje liturgije na staroslavenskom jeziku	640
Zar da katolički biskupi, u koje se narod više negoli u druge pouzdaje, šute?	640
Čista ljubav prema domovini nuka ga da govori.	641
Biskup brani cjelovitost, samosvojnost i slobodu hrvatske države.	643
»Slobodni smo, a ne pripojeni dijelovi«	644

Od centralizacije samo jedan narod ima koristi	644
»Mi smo komadići ostataka kraljevine Dalmacije, Hrvatske i Slavonije« . . .	645
Neispunjena biskupova želja: željeznica od Zemuna do Rijeke	646
U osnivanju prosvjetnih institucija bio je sretnije ruke	647
Riječi popraćene djelima	649
Osnivajući prosvjetne ustanove misao mu je išla preko granice Hrvatske . . .	649
Hrvatski narod će se održati jedino kršćanskim životom i kršćanskom prosvjetom	650
Biskup na sebi štedi da drugima pomogne.	652
Strossmayer za dobročinstva prima nezahvalnost i klevete	653
Dobra koja je uživao smatrao je»baštinom siromaha«	654
Uvijek je branio svetu vjeru, svećeničko zvanje, svetu Crkvu i Svetu Rimsku Stolicu.	655
»Htio bih ja sam proklet biti za braću svoju, za sunarodnjake« (Rim 9,3). . .	656

**Dr. Antun Akšamović: Poštovani štovatelji
velikoga biskupa Strossmayera!**

Vođa naroda u političkoj borbi za nacionalnu slobodu	657
Strossmayerove zaklade	659
Rodoslovlje biskupa Josipa Jurja Strossmayera	663
Kronologija života biskupa Josipa Jurja Strossmayera.	664
Biskup Strossmayer na prigodnim dopisnicama, poštanskim markama, zlatnicima...	665
Tekstološke i druge napomene za novo izdanje Strossmayerovih poslanica, okružnica i govora	679
Kazalo starih riječi	681
Kazalo imena	689
Tematsko (pojmovno) kazalo	703